

INHOUD

HOOFDSTUK 1

1

▼ Importeren

JE FOTO'S LIGHTROOM BINNENKRIJGEN

Bedenk eerst waar je de foto's bewaart	2
En nu: de indeling van de mappen (dit is echt belangrijk)	3
Je foto's importeren in Lightroom.	5
Foto's importeren die al op je computer staan . . .	16
Bespaar tijd met voorinstellingen voor importeren (en een compacte weergave).	18
Video importeren van je digitale camera.	20
Tethered fotograferen (direct van de camera naar Lightroom).	22
Bekijk de opmaak met Lay-outoverlay.	26
Aangepaste sjablonen voor naamgeving maken . .	30
Voorkeuren kiezen voor het importeren van foto's .	34
Het voordeel van Adobe's bestandsformaat DNG. .	37
Sjablonen maken voor (copyright-) metagegevens .	38
Vier dingen die je moet weten over het werken in Lightroom	40
Geïmporteerde foto's bekijken.	42
Verlichting dimmen, verlichting uit en andere weergavemodi	44
Lightroom-tips	46

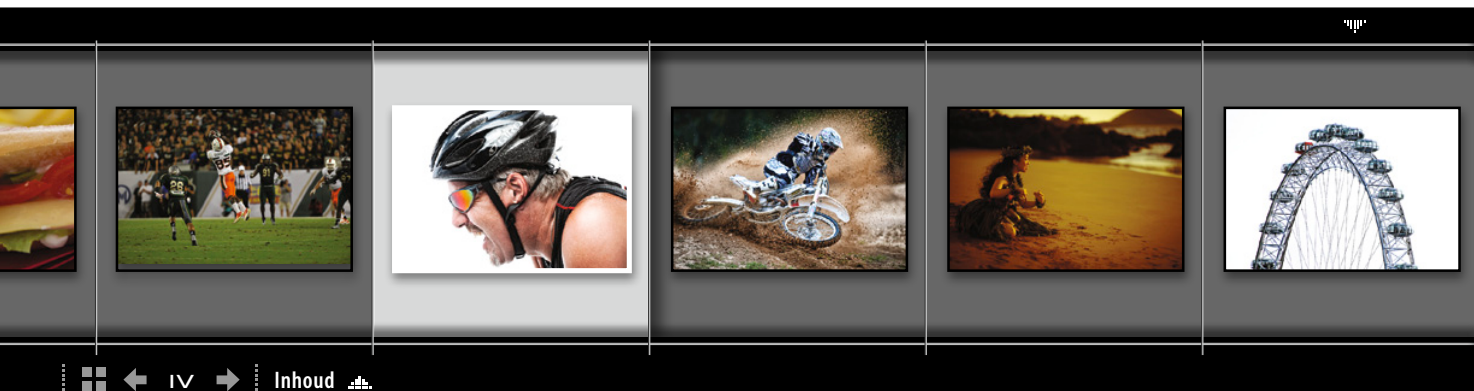
HOOFDSTUK 2

51

▼ Bibliotheek

JE FOTO'S BEHEREN

Mappen en waarom ik er netjes mee omga (dit is belangrijk!)	52
Foto's sorteren met verzamelingen	56
Meerdere fotoreeksen beheren met verzamelingssets	68
Automatische ordening met slimme verzamelingen	70
Houd overzicht met stapels	72
Snelle verzamelingen gebruiken.	76
Foto's sneller terugvinden met specifieke trefwoorden	78
Foto's hernoemen in Lightroom	82
De metagegevens van de foto bewerken en aanvullen	83
Laat je vrienden verbaasd staan met je camera met gps	86
Je foto's op de wereldkaart zetten.	88
Snel foto's vinden!.	94
Meerdere catalogi maken en gebruiken	98
Van laptop naar desktop: catalogi op twee computers synchroniseren	100
Een back-up van je verzameling maken (ENORM belangrijk!)	103
Ontbrekende foto's opnieuw koppelen	105
Rampenbestrijding	107
Lightroom-tips	109

HOOFDSTUK 3**113**▼ **Digitaal: de film**

VIDEO VAN JE DIGITALE CAMERA

Video's bewerken 114

HOOFDSTUK 4**125**▼ **Op maat**

LIGHTROOM OP JOUW MANIER LATEN WERKEN

Kies wat je ziet in de weergavemodus Loep 126

Kies wat je ziet in de weergavemodus Raster 128

Sneller en gemakkelijker werken met deelvensters . 132

Twee beeldschermen gebruiken 133

Kiezen wat de filmstrip toont 137

Je naam of logo toevoegen voor je eigen stijl . . . 138

Lightroom-tips 142

HOOFDSTUK 5**145**▼ **Basisbewerkingen**

JE FOTO'S ONTWIKKELEN

Lees dit eerst bij een upgrade van een eerdere versie 146

De witbalans bijstellen. 148

De witbalans live instellen tijdens tethered fotograferen 153

De belichting van de foto instellen 155

Helderheid voor meer pit in je foto's 161

Levendigere kleuren 162

Contrast toevoegen met Kleurtintcurve 163

Twee handige toepassingen van de nieuwe RGB-curven 168

Met HSL afzonderlijke kleuren aanpassen 170

Vignetteringseffecten 172

Dat trendy, korrelige effect. 175

Zwart-witfoto's maken 178

Geweldige duotoonfoto's (en gesplitste tinten). . . 182

Lightroom-tips 184

HOOFDSTUK 6**187**▼ **DJ Ontwikkelen (part deux)**

MEER BEWERKINGSMOGELIJKHEDEN

Laat je Raw-foto's meer op JPEG's lijken 188

Voor en na vergelijken. 190

Toegepaste bewerkingen ook gebruiken voor andere foto's 191

Risicoloos experimenteren met virtuele kopieën . . 193

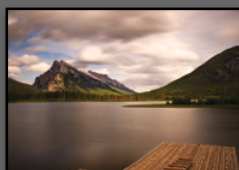
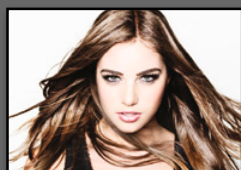
Een stapel foto's live aanpassen terwijl je er maar een bewerkt 195

Sla je favoriete instellingen op als éénkliksvoorinstelling 196

Het deelvenster Snel ontwikkelen in de module Bibliotheek. 200

Elektronische proef voor goede resultaten op papier en internet. 202

Lightroom-tips 206

INHOUD

HOOFDSTUK 7

209

▼ Lokale aanpassingen

JE FOTO'S MAAR GEDEELTELIJK BEWERKEN

Lokaal tegenhouden, doordrukken en aanpassen . . .	210
Nog vijf dingen die je moet weten over het aanpassingspenseel . . .	217
Problemen met de witbalans, schaduwen en ruis doelgericht aanpakken. . .	218
Creatief aan de slag met het aanpassingspenseel . . .	220
Portretten retoucheren . . .	222
Luchten (en andere zaken) opknappen met een verloopfilter . . .	226
Lightroom-tips . . .	228

HOOFDSTUK 8

231

▼ Probleemfoto's

VEELVOORKOMENDE PROBLEMEN OPLOSSEN

Foto's met tegenlicht bijwerken . . .	232
Ruis verminderen . . .	234
In Lightroom aangebrachte veranderingen verwijderen. . .	236
Foto's bijsnijden . . .	238
De ultieme uitsnijdervaring . . .	241
Vervormde foto's rechttrekken . . .	242
Geweldige truc om vuiltjes in foto's op te sporen . . .	244
Stofjes en andere vervelende vuiltjes verwijderen . . .	245

Rode ogen verwijderen . . .	249
Lensvervorming verhelpen . . .	250
Ongewenste vignettering wegwerken . . .	254
Foto's verscherpen . . .	256
Chromatische aberratie (oftewel: die irritante gekleurde rand). . .	261
Basiscamerakalibratie in Lightroom . . .	262
Lightroom-tips . . .	264

HOOFDSTUK 9

267

▼ Foto's exporteren

JPEG'S, TIFF'S EN MEER OPSLAAN

Een foto opslaan als JPEG-bestand . . .	268
Een watermerk toevoegen . . .	276
Foto's e-mailen vanuit Lightroom. . .	280
De originele Raw-foto exporteren. . .	282
Publiceren met twee keer klikken. . .	284
Lightroom-tips . . .	290

HOOFDSTUK 10

293

▼ Grijpen naar Photoshop

LIGHTROOM EN PHOTOSHOP ALS TEAM

Beslis zelf hoe bestanden naar Photoshop worden verzonden . . .	294
Hoe je naar Photoshop verkast en de weg terug . . .	295

Photoshop-automatisering in je Lightroom-workflow.	305
Het oude Invullicht en de nieuwe kracht van Lightroom 4	311
Panorama's samenvoegen in Photoshop.	315
HDR-afbeeldingen creëren in Photoshop	318
Lightroom-tips	325

HOOFDSTUK 11**327**▼ **Je liefde op papier**
FOTOBOEKEN MAKEN

Voordat je je eerste boek maakt	328
Je eerste boek vanaf het begin	330
Tekst en bijschriften toevoegen.	342
Vier dingen die je moet weten over opmaaksjablonen	346
Zelfgemaakte sjablonen	348
Lightroom-tips	350

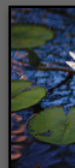
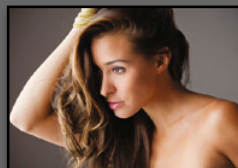
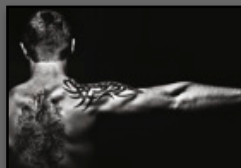
HOOFDSTUK 12**353**▼ **Presentatie**
JE WERK PRESENTEREN

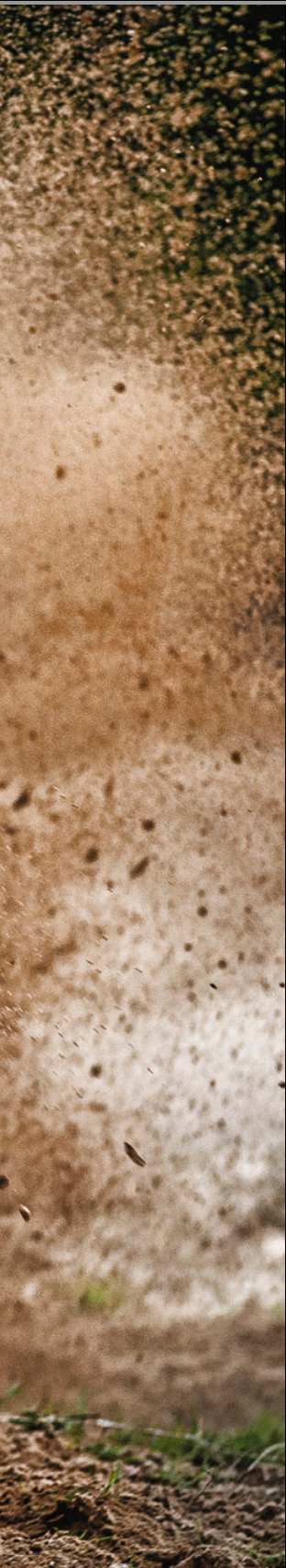
Een snelle, eenvoudige presentatie samenstellen	354
Het uiterlijk van je presentatie aanpassen	358
Een foto als achtergrond.	364
Slagschaduw en randen	370

Extra tekst en een watermerk toevoegen	371
Start- en einddia's toevoegen.	372
Achtergrondmuziek toevoegen.	374
De duur van de dia's	376
Je presentatie delen	377
Lightroom-tips	379

HOOFDSTUK 13**381**▼ **Het grote plaatje**
JE FOTO'S AFDRUKKEN

Afzonderlijke foto's afdrukken	382
Contactbladen met meerdere foto's.	386
Lay-outs, precies zoals je ze wilt hebben	394
Tekst toevoegen aan de afdruk	398
Meerdere foto's op één pagina afdrukken	400
Aangepaste lay-out opslaan als sjabloon.	405
Zorg dat Lightroom de laatste lay-out onthoudt	406
Onscherpe achtergronden	408
Afsluitende afdruk- en kleurbeheerinstellingen	414
Een lay-out opslaan als JPEG	425
Kaders rond de afdruk.	427
Lightroom-tips	430

INDEX**432**

HOOFDSTUK 1

Importeren

Je foto's Lightroom binnenkrijgen

Goed, omdat je deze inleiding leest, neem ik aan dat je mijn korte waarschuwing hiervoor hebt gelezen. Je weet dus dat deze inleidingen weinig tot niets te maken hebben met wat er in het hoofdstuk staat. Ze zijn niet meer dan een kleine mentale pauze van alles wat je leert. Natuurlijk klopt dat nu al niet meer, want hier aan het begin van het boek heb je nog niets geleerd. Waarschijnlijk heb je nog geen mentale pauze nodig. Dat zit me wel dwars, maar niet voldoende om een inleiding voor het eerste hoofdstuk over te slaan. Want dan zou dit een lege bladzijde zijn. En als ik iets heb geleerd, dan is het wel dat mensen niet van lege bladzijden houden. Daarom staat er soms 'Deze pagina is bewust leeg gelaten' op lege bladzijden in boeken. Ik vind het fascinerend. Ze vertellen nooit waarom ze die bladzijde leeg lieten, maar tegelijkertijd drukten ze wel die

zin 'Deze pagina is bewust leeg gelaten' op die bladzijde, waardoor hij dus eigenlijk niet meer leeg is. Eigenlijk is het een grote lege pagina-oplichterij. Maar als je ze erop aanspreekt, beginnen ze over 'afdrukspreads' en 'paginerings voor druk' en 'propagandaverspreiding door subversieve anti-overheidsorganisaties' en tientallen andere redenen waarom een bladzijde soms leeg blijft. Omdat ik niet de indruk wil wekken dat deze pagina onderdeel is van een grotere samenzwering, krijg je een mentale pauze, zelfs al heb je er nu op dit moment nog geen nodig (of misschien nu wel). In de uitgeverwereld noemen ze dit een 'vooruitbetaling'. Zo heet het niet echt, maar de echte naam kan alleen op bladzijden staan die opzettelijk leeg bleven. (Hé, ik heb je gewaarschuwd dat de inleidingen zo zouden zijn.)

Bedenk eerst waar je de foto's bewaart

Voor je in Photoshop Lightroom duikt en foto's gaat importeren, moet je eerst beslissen waar je de fotobibliotheek wilt bewaren. Dit is niet zo'n eenvoudige beslissing als je misschien denkt, want je moet rekening houden met de hoeveelheid foto's die je tot nu toe maakte (en die je met Lightroom wilt beheren), hoeveel foto's je de komende jaren verwacht te gaan maken. Je moet bovendien voor een interne of externe harde schijf met voldoende ruimte voor die duizenden foto's zorgen. En zo begin je:

Voor gebruikers van een desktopcomputer:

Lightroom gaat ervan uit dat je foto's op de interne harde schijf van de computer opslaat. Daarom slaat het programma foto's automatisch op in de map Afbeeldingen van je Mac of pc. Het slaat de foto's altijd in deze map op, tenzij je een andere kiest (in het dialoogvenster Importeren van Lightroom, dat ik verderop in dit hoofdstuk bespreek). Zolang de harde schijf van je computer veel (en dan bedoel ik ook veel!) vrije ruimte beschikbaar heeft, is dat geen enkel probleem. (*Opmerking:* Wil je weten wat ik met 'veel' bedoel, reken dan maar eens mee: als je één keer per week fotografeert en per sessie niet meer dan een enkele 4GB-kaart vol schiet, dan heb je per jaar meer dan 200 GB hardeschijfruimte voor je collectie nodig. Wees dus niet bescheiden als het gaat om hardeschijfruimte!) Schaf een externe harde schijf aan als je niet voldoende ruimte hebt om alle foto's op de harde schijf van de computer te bewaren. (Geen angst, je kunt de foto's gewoon met Lightroom blijven beheren; je slaat ze alleen op een andere harde schijf op. In dit hoofdstuk lees je hoe je dit doet.)

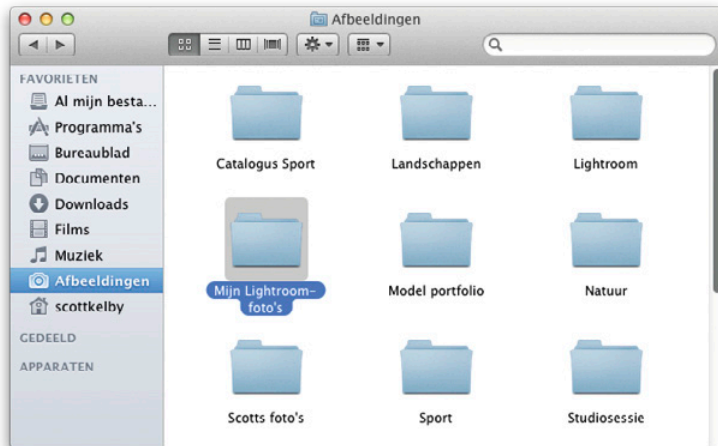

Voor gebruikers van een laptop:

Bewerk je foto's voornamelijk op een laptop, dan raad ik je vanwege de beperkte hardeschijfruimte op de meeste laptops sterk aan de fotobibliotheek op een externe harde schijf te bewaren. Denk maar na. Waarschijnlijk wil je letterlijk duizenden (of tienduizenden) foto's kunnen beheren. Dit betekent dat je laptop snel erg vol staat (geloof me, dat gaat sneller dan je denkt). Veel fotografen die met Lightroom werken, kiezen dan ook voor een externe harde schijf. Die zijn tegenwoordig overigens verbazingwekkend goedkoop. Een externe harde schijf van 500 GB heb je al voor zo'n 80 euro. Heb je iets meer te besteden, kies dan een schijf van 1 TB (terabyte) waar je 1000 GB op kwijt kunt.

Lightroom is briljant in het houden van orde, maar kan dat alleen als je ook met een bepaalde orde begint. Houd je daarom aan deze ene simpele, maar belangrijke regel: bewaar alle foto's in één hoofdmap. Het maakt niet uit hoeveel mappen er verder in die map zitten. Zolang je maar zorgt dat alles in die ene hoofdmap zit. Met dit sleutelingrediënt verloopt alles dan vlekkeloos. Zou je dit niet doen en foto's importeren vanaf verschillende locaties op de computer, dan vraag je om problemen. Met deze stappen zorg je voor een goed begin.

En nu: de indeling van de mappen (dit is echt belangrijk)

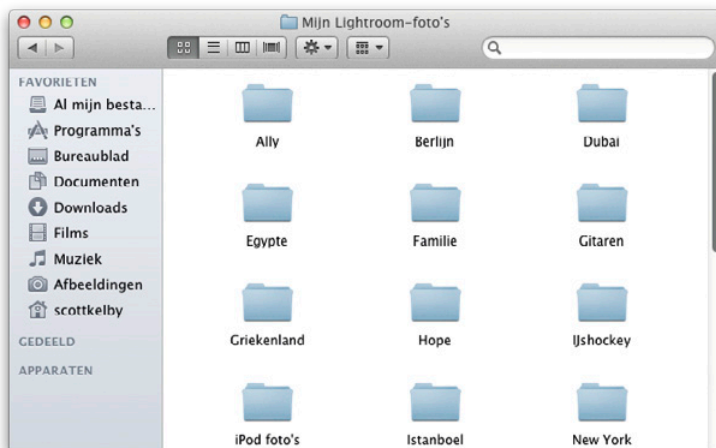
Stap een:

Je las net dat we alle foto's in een hoofdmap willen krijgen, toch? Goed, als je besluit alles op de computer op te slaan, dan is de rest vrij eenvoudig. Lightroom kiest standaard de map Afbeeldingen (of Mijn afbeeldingen) als hoofdmap voor foto's. Dit betekent dat als je foto's vanaf een geheugenkaart importeert, ze automatisch in die map komen. Toch adviseer ik je een extra stap waarmee je het leven een stuk aangenamer maakt. Ga naar de map Afbeeldingen of Mijn afbeeldingen en maak daarin een nieuwe map met de naam Mijn Lightroom-foto's (je mag natuurlijk een andere naam kiezen, maar voor de consistentie in dit boek noem ik hier de naam die ik zelf gebruik). Zodra je geen vrije hardeschijfruimte meer hebt (en die dag komt veel eerder dan je misschien denkt), kun je wanneer je één enkele map gebruikt (de map Mijn Lightroom-foto's dus) in één keer je hele fotobibliotheek verplaatsen, kopiëren of back-uppen. Dit is een van die dingen die je nu wat tijd kosten, maar je later niet slechts uren, maar letterlijk dagen werk bespaart.

Wordt vervolgd

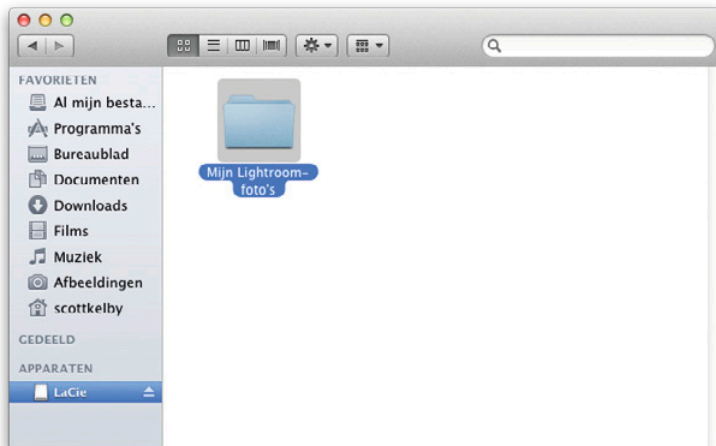
Stap twee:

Misschien staan er nu al mappen vol foto's op je computer. Sleep die dan voor dat je ze in Lightroom importeert, eerst naar de map **Mijn Lightroom-foto's**. Zo staan alle foto's die je in Lightroom wilt importeren in die ene map **Mijn Lightroom-foto's**. Hoewel je het ook nu weer misschien niet zou zeggen, is het verbaazingwekkend hoeveel eenvoudiger je leven wordt als je nu voor dit kleine beetje orde zorgt. Besluit je de foto's op een externe harde schijf te bewaren, dan hoef je in deze opstartfase maar één enkele extra stap te nemen (en dat is de volgende stap).

Stap drie:

Maak op de externe harde schijf een nieuwe map en geef hem de naam **Mijn Lightroom-foto's** (of een andere naam). Sleep de foto's die je met Lightroom wilt beheren en die nu nog op je computer staan, naar deze map **Mijn Lightroom-foto's** op de externe schijf. Laat ze bij het slepen naar de map **Mijn Lightroom-foto's** in hun originele mappen staan. (Want je wilt natuurlijk niet duizenden afzonderlijke foto's naar een grote lege map slepen.) Doe dit allemaal voordat je ze in Lightroom importeert (wat hierna uitgebreid aan bod komt, net zoals hoe je die nieuwe map voor het opslaan van foto's gebruikt).

HOOFDSTUK 2

Bibliotheek

Je foto's beheren

Lange tijd was het in al mijn boeken traditie elk hoofdstuk de titel van een lied, de naam van een televisieshow of de titel van een film te geven. Zo gaf ik in een van mijn Photoshop-boeken een hoofdstuk over verscherpen de titel 'Sharp Dressed Man', naar de gelijknamige hit uit 1983 van de rockband ZZ Top. Met een subtitel verduidelijkte ik dan waar het hoofdstuk werkelijk over ging. Want de titel maakte dat niet altijd duidelijk. In een ander boek gebruikte ik de filmtitel 'Super Size Me' voor het hoofdstuk over het vergroten en verkleinen van afbeeldingen. In de vorige uitgave van dit boek stopte ik daarmee en gaf hoofdstukken een gewone, saaie naam. En nu ik deze Lightroom 4-versie schrijf, vind ik het jammer dat ik ermee gestopt ben. (Zelfs al is deze aanpak makkelijker.) Weet je, ik dacht

dat vooral fotografen boeken over Lightroom kopen. En dat zijn creatieve mensen. En ik ging ervan uit dat ze het briljant zouden vinden als ik de hoofdstukken naar creatieve dingen vernoem (zoals televisieseries, films, muziek en, nou ja in elk geval films). Maar het geluk lacht me toe. Ik keek zojuist in de iTunes-winkel en daar zag ik dat er een nummer bestaat met de titel 'Bibliotheek'. Het is van een band met de naam Final Fantasy, van hun album 'Has a good home'. Ik heb even geluisterd en ik moet zeggen dat het een onthutsend slecht nummer is. Zo slecht had ik in jaren niet gehoord. Toch is het album twaalf keer met vijf sterren gewaardeerd. Die luisteraars zijn er met hun gedachten niet bij of ze hadden een ander nummer van Final Fantasy in gedachten.

Mappen en waarom ik er netjes mee omga (dit is belangrijk!)

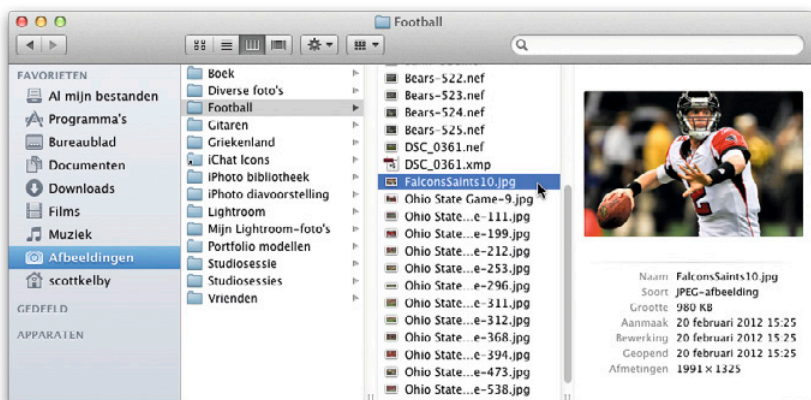
Stap een:

Als je Lightroom sluit en op de harde schijf van je computer de map Afbeeldingen bekijkt, zie je daar alle submappen met daarin de bestanden van je foto's. Natuurlijk kun je foto's van de ene naar de andere map verplaatsen (zie afbeelding), toevoegen en verwijderen. Maar daarvoor hoef je Lightroom helemaal niet te verlaten. Dat is allemaal ook mogelijk in het deelvenster Mappen. Daar zie je dezelfde mappen en die kun je net zo verplaatsen en verwijderen als op je computer.

Stap twee:

Het deelvenster Mappen (zie afbeelding) vind je tussen de deelvensters aan de linkerkant van de module Bibliotheek. In dit deelvenster zie je alle mappen van foto's die je in Lightroom importeerte. Die mappen staan overigens niet in Lightroom zelf. Lightroom beheert de foto's alleen. De bestanden zitten nog steeds in de mappen waarin je ze importeerte vanaf je geheugenkaart.

Bij het importeren van bestanden, wijs je op de harde schijf een map aan waarin de bestanden worden opgeslagen. Dit is het enige moment dat ik iets met mappen doe. Ik beschouw ze als de bewaarplek voor mijn negatieven en net als bij traditionele negatieven, bewaar ik ze op een veilige plek en raak ik ze bij voorkeur niet meer aan. In Lightroom hanteer ik dezelfde gedachtegang. Het deelvenster Mappen gebruik ik zelden. Ik gebruik iets veiligers: verzamelingen. En daar vertel ik dadelijk meer over. Nu leg ik even kort uit hoe mappen werken.

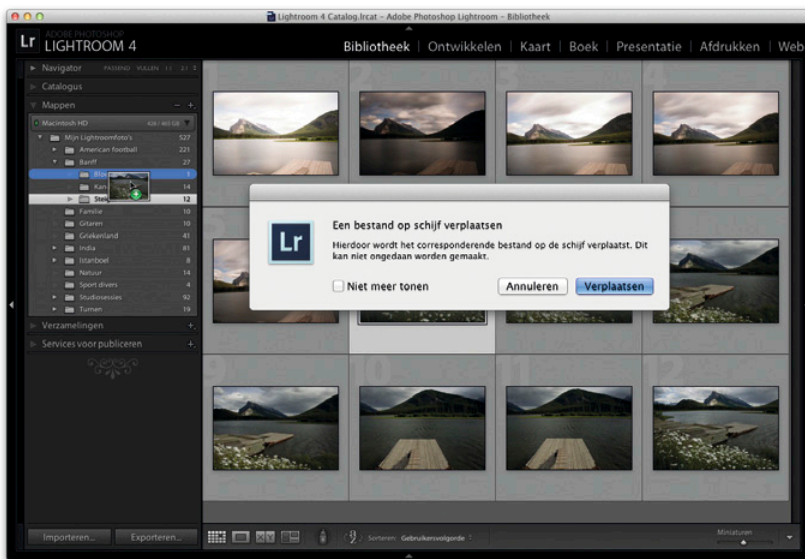
SCOTT KELBY

Stap drie:

Links van elke mapnaam zie je een klein driehoekje. Is dit duidelijk zichtbaar en grijs, dan bevat die map submappen. Klik op het driehoekje om de submappen te bekijken. Is het driehoekje niet grijs, dan bevat de map geen submappen. *Opmerking:* Officieel heet zo'n driehoekje 'driehoek openvouwen/samenvouwen', maar degenen die die term gebruiken zijn... nou ja... laten we zeggen dat ze niet zo vaak een afspraakje hebben.)

Stap vier:

Als je op een map klikt, zie je de foto's die je naar Lightroom importeerde. Als je hier een miniatuur naar een andere map sleept, plaats je die foto letterlijk in een andere map (zie afbeelding). Omdat je hier het echte bestand verplaatst, geeft Lightroom een 'hé, je staat op het punt het echte bestand te verplaatsen'-waarschuwing (zie afbeelding). Die waarschuwing klinkt erger dan hij is, vooral het gedeelte over dat je de verplaatsing niet ongedaan kunt maken. Dit betekent gewoon dat je de verplaatsing niet meer ongedaan kunt maken met de toetsencombinatie Command-Z (pc: Ctrl-Z), mocht je je alsnog bedenken. Maar je kunt natuurlijk altijd nog gewoon op de map klikken waar je de foto in plaatste en de foto vanuit die map terug naar de oorspronkelijke map slepen. Het gevaar is dus niet zo groot als het klinkt.

SCOTT KELBY

Wordt vervolgd

Stap vijf:

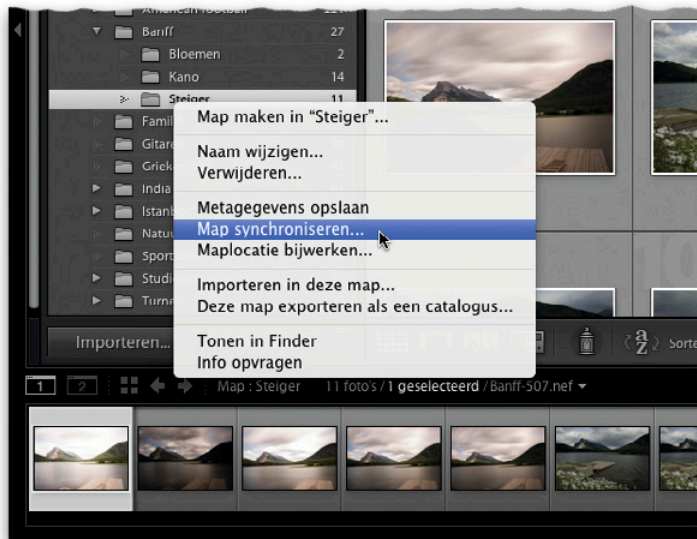
Misschien zie je een map met een vraagteken. Dat is Lightrooms manier om te zeggen dat het die map met foto's niet vindt. Waarschijnlijk heb je de map op je computer verplaatst of hij staat op een externe harde schijf die nu niet op je computer is aangesloten. In het geval van de harde schijf, herstel je de verbinding met je computer en vindt Lightroom de map alsnog. Is de map verplaatst, klik met de rechtermuisknop op de niet beschikbare map en kies in het snelmenu de optie Ontbrekende map zoeken. Via het standaard dialoogvenster Openen dat verschijnt, laat je Lightroom zien waar het bestand nu staat. Zodra je op de verplaatste map klikt, herstelt Lightroom de koppelingen met de foto's in die map.

TIP: Meerdere mappen verplaatsen

In eerdere Lightroom-versies kon je maar een map tegelijk verplaatsen. In Lightroom 4 kun je meerdere mappen in een keer verplaatsen. Houd de Command-toets (pc: Ctrl-toets) ingedrukt, selecteer de mappen en sleep ze allemaal tegelijk. Het scheelt weer wat tijd.

Stap zes:

De enige situatie waarin ik het deelvenster Mappen gebruik, is als ik na het importeren nog afbeeldingen toevoeg aan een map op mijn computer. Stel dat ik de foto's van een vakantie naar Canada al heb geïmporteerd en mijn broer dan via e-mail alsnog wat andere foto's van die vakantie stuurt. Als ik die foto's van een steiger simpelweg naar de map met de selectie van mijn foto's van de steiger in het natuurgebied Banff op mijn computer sleep, ziet Lightroom ze niet. Lightroom herkent die foto's alleen als ik in het deelvenster Mappen met de rechtermuisknop op de map Steiger klik en in het snelmenu de optie Map synchroniseren kies.

Stap zeven:

Zodra je de optie Map synchroniseren kiest, verschijnt voor die map het dialoogvenster Map synchroniseren. Mijn broer had me tien foto's opgestuurd en die heb ik allemaal in de map Steiger gezet. Je ziet dat het dialoogvenster klaar is om tien foto's te importeren. Het dialoogvenster heeft een selectievakje waarmee je zorgt dat Lightroom het standaardvenster voor importeren opent voordat je de foto's importeert. Dan kun je gelijk je copyrightgegevens en metagegevens en andere informatie toevoegen. Of klik simpelweg op de knop Synchroniseren en voeg die informatie dan later in Lightroom toe. Als je dat wilt. Ik plaats natuurlijk geen copyrightinformatie van mezelf op foto's die mijn broer maakte. In elk geval niet als hij meekijkt. Dat is eigenlijk de belangrijkste reden waarom ik het deelvenster Mappen gebruik: om nieuwe foto's naar een bestaande map te slepen. De rest van de tijd laat ik dat deelvenster eigenlijk altijd gesloten en werk ik alleen in het deelvenster Verzamelingen. (Daar lees je in de volgende paragraaf meer over).

TIP: Andere mapopties

Het snelmenu dat verschijnt als je met de rechtermuisknop op een map klikt, biedt meer mogelijkheden. Hernoem je map, maak een submap, noem maar op. Je krijgt ook de optie om de map te verwijderen, maar in Lightroom betekent Verwijderen niet meer dan 'verwijder deze map met foto's uit Lightroom'. Maar de map en alle foto's in die map blijven gewoon in de map Afbeeldingen van je computer staan. Het is maar dat je het weet.

Wordt vervolgd